Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XIX. Cena lista je $5.00 Entered as second-class matter January 23, 1919, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek, 12. oktobra (October 12), 1926. Subscription $5.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 239

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Cerkve morajo ubogati svoje gospodarje!

Vodja detroitske podružnice Y. M. C. A. je priznal, da so Ford in drugi kapitalisti financirali dvorane in molilnice v Detroitu. Ford je dal $750,000 za gradnjo dvorane Društva krščanskih mladeničev.—Kampanja za krajši delovnik.

Detroit, Mich., 11. okt.—Voditelji Ameriške delavske federacije zdaj razumejo, zakaj jim je vodstvo dvorane Društva krščanskih mladeničev v Detroitu zaprlo dvorano za nameravan javni shod, ki se je imel vršiti včeraj.

Charles B. Van Dusen, predsednik lokalne podružnice omenjene verske organizacije, je v nedeljo priznal, da so dvorano zgradili kapitalistični magnatje v Detroitu. Van Dusen je navedel sledeče vsote, ki so jih prispevali industrijski kralji za gradnjo dvorane Y. M. C. A.:

Henry Ford je dal $750,000; Edsel Ford, njegov sin, je dal $750,000; Fisher Body Company je dala $500,000; S. S. Kresge je dal $500,000; Luella Hannan (Hannan Real Estate Exchange) je dala $500,000.

Kakor dvorano tako so kapitalisti zgradili tudi protestantske in druge cerkve, ki so odrekle govornico delavskim voditeljem.

Konvencija se je na sobotni seji izrekla za princip petdnevnega oziroma 40-urnega delovnika v tednu v vseh ameriških industrijah. Resolucija, ki določa kampanjo za dosego krajšega delovnika, pa ne nalaga federaciji, da bi začela boj za takojšnjo splošno uvedbo pet dni dela, pač pa se glasi, da se krajši delovnik uvaja postopno. Najprvo se uvede v onih industrijah, kjer je že danes mogoč in potem naj gre polagoma od industrije do industrije.

John C. Harding, delegat tiskarske unije v Chicagu, je med debato o resoluciji dejal, da on vidi dobo, ko bodo ameriški delavci delali le štiri dni v tednu in štiri ure na dan, zaslužili pa bodo več kot danes.

Konvencija bo zaključena prihodnji petek ali v soboto. V petek bodo volitve članov eksekutive. Pričakovati je, da bodo izvoljeni vsi stari odborniki. Proti Greenu se še ni pojavil noben kandidat, dasi je precej govoric o nameravanih kandidaturah.

Aimee apelira na kuklukslanovce za pomoč

Dušna pastirica poziva tudi razne verske organizacije in voditelje industrij, naj ji pomagajo. Vsak dan je več prič proti njej.

Los Angeles, Cal. — Aimee Semple McPherson, pastorica Angelus templa, ki je obtožena kriminalne zarote, je v nedeljo med pridigo v svojem templu apelirala na kuklukslanovce, naj ji pridejo na pomoč v njeni stiski kot "zvesti in odločni branitelji krščanstva v Ameriki." Apelirala je tudi na razne verske in bratske organizacije, da ji pomagajo nabirati podpise "zaupnice." Pastorica je aranžirala referendum med svojimi pristaši. Dala je tiskati listke za nabiranje podpisov vseh onih, ki "zaupajo v njeno nedolžnost."

Iz krogov distriktnega pravdnika poročajo, da se je priglasila še ena priča, ki je videla pastorico v tistem času, ko je ona po svoji trditvi bila v "ujetništvu" v Mehiki. Nova priča, ki nastopi ta teden, je Arthur Watts, čolnar na Coloradu Riverju. On je v pastorici spoznal žensko, katero je prve dni junija prepeljal v svojem čolnu iz Kalifornije v Arizono.

Bankirji še ne prodajo nemških obveznic

Dozdaj še niso vprašali Kellogga za odobrenje. — Na trg pridejo obveznice nemških železnic.

Washington, D. C. — Ameriškim vlagateljem bodo mogoče kmalu na ponudbo obveznice nemških državnih železnic. Ali bankirji še niso vprašali državnega tajnika Kellogga za odobrenje.

Kellogg meni, da poročila iz Pariza, po katerih so britska, belgijska in francoska vlade vprašale za posojilo taj. Kellogga, niso resnična. Nikakor pa ne taji Kellogg, da ne bodo nemške obveznice prodane na ameriškem trgu. Vprav nasprotno je. On naglaša, da Dawesov načrt za reguliranje odplačevanja nemške odškodnine vsebuje določbe za izdajo obveznic na nemške železnice, da se dobi gotovina za odplačilo odškodnine.

Pojasnila ni nobenega glede izdaje in prodaje obveznic. Francija, Belgija in Britanija žele denar. Združene države so opravičene do 2¼ odstotka od vseh odplačil, da se krijejo njene zahteve glede renske okupacije. Nemčija ne odplača več zmagovalcem, kot toliko, kolikor si izposodi v Združenih državah. Po Dawesovem načrtu se imajo odplačati večja odplačila kmalu. Nemške železnice dozdaj še niso zadolžene: Obveznice nanje bo prvi dolg. Aliirane sile ne nasprotujejo tej denarni transakciji. Ameriški vlagatelji bodo pokupili obveznice, kakor hitro jih ameriški bankirji vržejo na trg.

ČIKAŠKA REKA BO IZRAVNANA.

Chicago.—Projekt izravnanja struge Čikaške reke je bil sprejet v nedeljo zvečer, ko so vse prizadete železniške družbe podpisale načrt. Od Taylor streeta do 18. ulice bodo izkopali novo, ravno in osminko milje široko strugo, po kateri pojde reka v ravni črti in sedanji ovinek zadelajo ter porabijo za nove kolodvore. Projekt bo stal 14 milijonov dolarjev. Z delom pričnó 1. decembra t. l. in končano bo v letu 1933.

Prva esperanstska poroka.

London, 11. okt.—Prvi poročni obred v esperantskem jeziku je bil izvršen v soboto v Bloomsburyju. Ženin je v Esperantu "edzigonto," nevesta pa "edzigontino."

NAKUPOVALNA MOČ FARMARJEV PEŠA

Lani so bili prizadeti farmarji le na zapadu, letos so pa hudo udarjeni tudi farmarji na jugu.

Washington, D. C. — Cene bombažu padajo in poljedelski department svari bombažne farmarje pred slabimi časi. Padla pa ni le cena bombažu, ampak farmarji dobe nizke cene tudi za ovočje in pšenico. Lani je nakupovalna moč farmarjev na jugu znašala v mesecu avgustu 93 odstotkov od normalne mere, letos pa v ravno tem mesecu znese le 86 odstotkov.

Mali bombažni posestniki so pričeli že zažigati skladišča za bombaž velikih posestnikov v Missisippiju. Veleposestniki so pa s stražniki obdali svoja skladišča. Veleposestniki bodo bombaž prihranili za drugo leto, da dobe boljšo ceno. Mali plantažniki bodo pa prisiljeni prodati pridelek po nizki ceni.

Za večino bombažnih farmarjev bo zima trda in huda, polna trpljenja. Ti farmarji bodo obdržavali protestne konference in pošiljali svojim zastopnikom v Washington protestne brzojavke. Ravnali bodo tako, kot so delali v prejšnjih letih stiske in trpljenja.

Mogoče, mogoče, da njih zastopniki letošnjo zimo malo bolj ostro nastopijo proti veliki denarni moči, ki caruje in kraljuje sicer v Wall Streetu, vseeno pa izreka, kakšne zakone želi, da bodo njeni interesi zavarovani. Njene želje so pa navadno ukazi.

Nova poročila o angleški intervenciji na Kitajskem

Britsko bojno brodovje se zbira pred Kantonom.

London, 11. okt.—Nova poročila o drastični akciji, katero pripravlja Velika Britanija na Kitajskem, so bila včeraj objavljena v londonskih listih. Admiraliteta je obvestila vlado, da vse bojne ladje, ki so bile poslane v kitajske vode, se zberejo pred Kantonom 15. oktobra.

Šangaj, 11. okt.—Čete angleške pomorske pehote so se včeraj izkrcale v tukajšnji angleški koloniji. Angleški konzul je pozval čete z ladij, ker se je bal izgredov ob priliki včerajšnjih velikih demonstracij delavcev in dijakov v proslavo petnajstletnice kitjaske revolucije. Demonstrantje so obenem proslavili zmago kuomintanga ob reki Jangtse.

Danes poročajo, da se kantonska vlada preseli v Vučang, ki je te dni padel po več kot enem mesecu obleganja. Kantonska rdeča armada zdaj prodira proti Nankingu.

Veleporota bo vodila preiskavo v Indiani

Governor Jackson je proti separatni preiskavi. Bivši "veliki zmaj" bo zaslišan v ječi.

Indianapolis.—Kukluksklanovska korupcija v Indiani se bo prala pred veleporoto. Tako je naznanil governor Jackson, ki je dejal, da ne bo imenoval posebne komisije za preiskavo. Zadeva mora iti po formalnih legalnih potih.

Governor je tudi podvzel korake, da se Stephenson, bivši "grand dragon" kukluksovske organizacije v Indiani, zasliši v ječi, v kateri se nahaja. Stephenson zdaj razkriva oficijelno korupcijo v Indiani, ko so ga njegovi bivši prijatelji pustili na cedilu.

Stranka bo sodila Zinovjeva in druge

Centralni izvrševalni odbor ruske komunistične stranke je odredil porotno razpravo za uporne levičarje.

Moskva, 11. okt.—Zinovjev, Trockij, Kamenjev, Pjatkov, Radek in drugi voditelji skrajne levičarske frakcije, ki zadnje čase vodijo kampanjo med delavci proti Stalinu in drugim voditeljem komunistične stranke, se bodo morali zagovarjati pred tribunalom stranke radi kršenja discipline.

Centralni izvrševalni odbor ruske komunistične stranke je odredil, da strankina porota zasliši obtožence 20. oktobra.

Konvencija stranke, ki se otvori v nekaj dneh, bo nedvomno naredila konec notranjemu sporu in morda izreče ostro kazen nad bivšimi mogočnimi voditelji, ki zdaj delajo razdor v komunističnih vrstah sovjetske Unije.

Senator Phipps se tolaži z "obmejnimi državami"

Te vrste tolažba je zelo slaba. — V sedanji kampanji so izgledi za staro gardo tudi v teh državah zelo slabi.

Washington, D. C. — Zanimivo je za javnost, kako pesimisti na eni strani napovedujejo poraz stare garde republikanske stranke, na drugi pa optimistični starogardniki napovedujejo poraz stare garde republikanske stranke, na drugi pa optimistični starogardniki napovedujejo zmago. Pri teh napovedih se poslužujejo vsakovrstnih izrazov, ki kličejo v spomin prvotne volilne boje po končani državljanski vojni. Senator Phipps iz države Colorado je velik optimist pred bogom in ljudmi. Da prepriča starogardnika, da je njegov optimizem pravilen, se poslužuje zopet stare fraze, da je položaj za staro gardo v "obmejnih državah" ugoden.

Prav ponosno izjavlja, da poročila, ki jih prejema iz "obmejnih držav", govore, da se republikansko mišljenje ni prav nič znižalo. Temu pa dostavlja, da se stranka najbolj zanima za izvolitev senatorja Butlerja. To pa zaradi tega, ker je predsednik doma iz te države.

Demokratični veščaki so smatrali stare "obmejne države" za republikanske. Zaupno so povedali časnikarskim poročevalcem, da države Kentucky, Missouri, Maryland in Oklahoma niso več normalno demokratične, ampak so republikanske.

Ampak zdaj je položaj popolnoma drugačen. Znamenja govore, da Barkley porazi Ernsta v Kentyckyju, Hawes požene Williamsa v Missouriju, Thomas prepodi Harreld v Oklahomi, Hayden Camerona v Arizoni, Walsh Butlerja v Massachusettsu, Tydings pa Wellerja v Marylandu.

Administracijo čaka poraz po izjavah političnih prerokov tudi v New Yorku, Oregonu, Coloradu, Nevadi in Idahu.

Ako se to zgodi, kaj bo sledilo. Konservativni voditelji obeh starih strank bodo obdržavali tajne konference, na katerih se dogovore glede taktike proti takim zakonom, ki bi v resnici koristili ljudstvu. Burboni in starogardniki se pobratijo!

SMRTNA KOSA.

Chicago. — Včeraj je ob štirih popoldne umrla sestra Kati Švigelj, članica društva Narodni vitezi št. 39 S. N. P. J. Pokojnica je bolehala dve leti in pol. Rojena je bila 30. aprila 1880 v Kolišču, občina Lipovljane v Slavoniji.

PENZIJSKI ZAKONI ZA MATERE POMAGAJO 130,000 OTROKOM

Otrok potrebnih je pa od 350,000 do $400,000. — Podpora je zdaj državna, zato bi pa bilo veliko bolje, da bi bila federalna.

Washington, D. C.—Kakšnih petnajst let nazaj, malo več ali manj, se je pričelo agitirati v raznih državah, da bi države izplačevale obvdovljenim materam podporo, da lahko vzgoje otroke. Zdaj je deležnih te podpore kakšnih 130,000 otrok v 42 državah, ki so jo uvedle.

Sodnik Henry Neill je pričel z agitacijo proti pošiljanju otrok v zavode, ako imajo otroci še živo mater. Organizirano delavstvo je podpiralo sodnika pri agitaciji.

Mesto New York je plačalo v letu 1923 po $28.40 mesečno za vsakega otroka, ki se pošlje v zavod. Ako se pa otrok, ki je odvisen od podpore, prepusti v oskrbi matere, pa stane malo več kot petnajst dolarjev na mesec.

Dva in štirideset držav je sprejelo penzijski zakon za matere, ali prav malo držav je dovolilo dosti denarja za podporo odvisnim otrokom, ki so v oskrbi mater. Biroj za oskrbo otrok ceni, da je 350,000 do 400,000 otrok podpore potrebnih, podporo je pa prejelo le 130,000 otrok. Države torej ne skrbe za več ko 200,000 podpore potrebnih otrok. Zaradi tega biroj sugestira, da bi to podporo izplačevala federalna vlada, kot izplačuje n. pr. pokojnino vojakom. Tako bi vseh 350,000 do 400,000 otrok, ki so potrebni podpore, bilo deležnih podpore.

Države, ki pomagajo več ko 200 otrokom na sto tisoč prebivalcev so New York, Nevada, California, Massachusetts, Wisconsin, Montana, Minnesota, New Jersey, Delaware, Maine in North Dakota. Države dajejo to podporo otrokom, ker je javna vest zbujena, ali ker industrijska ubožnost sili do tega. Države, ki dajo podporo 100 do 200 otrokom so Južna Dakota, Oregon, Idaho, Wyoming, Iowa, Colorado, Connecticut, Utah, New Hampshire, Pennsylvania, Illinois, Arizona in Ohio.

Države, ki dajo podporo 31 do 95 otrokom so Oklahoma, Washington, Nebraska, Kansas, Missouri, Florida, Zapadna Virginija, in Vermont. Manj kot 20 otrok pa podpirajo države Arkansas, Indiana, Texas, Tennessee in Virginia.

Zakon za materinske penzije se v državi Maryland izvaja samo v dveh okrajih, ker je ta zakon pomanjkljiv. Nekatere druge države smatrajo te vrste zakone za mrtve. Koliko se države zanimajo za podporo otrok, je pa v vsaki državi odvisno od moči strokovno organiziranega delavstva in politične zrelosti.

Življenjski troški naraščajo. Državi Missouri in Illinois sta bili prvi, ki sta sprejeli ta zakon v letu 1911. Kljub temu pa niso bile vsote za podporo otrok povišane.

120 rudarjev ubitih v Južni Afriki

Eksplozija plina je zapria premogovnik z rudarji vred.

Cape Town, Južna Afrika, 11. okt.—Silna razstrelba plina v premogovniku Dunbar v Newcastlu, provinca Natal južnoafriške Unije, je v soboto usmrtila 120 rudarjev. Med žrtvami so štirje belokožci, drugi pa so vsi zamorci.

KRVAVA STATISTIKA.

Chicago.—V nedeljo so avtomobili ubili nadaljnih sedem oseb. Število letošnjih žrtev se je dvignilo na 659. Med nedeljskimi žrtvami je tudi neki Buda Stanich iz South Chicaga.

Profesor ukradel 20,000 žuželk.

Berlin, 11. okt.—Policijski organi v Berlinu beležijo tatvino, kakršne še ni bilo v njihovih zapiskih. Učitelj Schumacher je bil aretiran na obtožbo, da je na univerzi ukradel zbirko 20,000 žuželk.

Rumuni ne smejo vedeti, da gre kraljica v Ameriko!

Pompozno potovanje je zamolčano pred siromašnimi kmeti, katerim preti lakota in ki nimajo skorjice kruha za otroke.

Pariz, 11. okt.—Iz Bukarešte poročajo, da rumunski listi ne smejo poročati o sijaju potovanja kraljice Marije v Ameriko. Rumunska vlada se boji, da bi izstradani rumunski kmetje in delavci uprizorili izgrede in morda pravcati punt, če bi izvedeli, da se kraljica vozi z 32 služabniki in služabnicami ter s toliko kovčegi, da napolnijo dva železniška vagona, na njihove stroške.

V Rumuniji je silna beda med revnim ljudstvom. Dežela je na robu velike lakote. Na tisoče kmetskih in delavskih družin strada. Siromašni otroci nimajo skorjice kruha.

KITAJ ŠE VEDNO TVORI RAZNE UGANKE ZA DRŽAVNI DEPARTMENT

Tujezemci so varni le v radikalnem delu Kitaja. — Militaristični Kitaj pa ni varen za tujezemce. — Tam je kaos.

Washington, D. C. — Radikalni Kitaj je edino varen za Američane in druge tujezemce sredi krvave državljanske vojne, medtem ko militaristična Kitajska pokazuje svoj divji obraz svojim tujezemskim podpornikom.

To je fakt, ki ga čitajo uradniki, državnega departmenta v številnih brzojavkah o položaju v Kitaju. Te brzojavke prihajajo iz Kantona, Pekinga, Šangaja in Hankova. Zdaj je ta fakt potrdil tudi dnevnik "New York Times", ki je navadno zelo previden v takih zadevah.

Frank Lockhart je bil poslan v Hankov kot ameriški generalni konzul, da pazi na ameriške komercijalne interese v centralni Kitajski in da poroča o nevarnih naukih nacijonalistov "rdeče" vlade v Kantonu. Ko so kantonške vojaške sile pričele s pohodom proti severju, je bil zelo vznemirjen. Tujezemske sile razen Sovjetske Rusije, so podpirale militarista Čangsolina in Vupejfuja, da uničita radikalce. Vu je bežal, Čang je ostal na severju. Lockhardt in njegovi tovariši so pričakovali rdečega terorja v eni ali drugi obliki, ker so se osvobodili delavci, ki jih je Vu držal z železno peto k tlom.

Zdaj je pa Lockhart sporočil, da kantonske sile spoštujejo pravice Kitajcev in tujezemcev, medtem ko militarist Sunčuanfang zapušča v vojni proti radikalcem za seboj sledove opustošenja, opienjevanja in morije.

Diplomatični zastopnik MacMurray v Pekingu je pronašel, da se kaos širi od bivališč domačinov do tujezemskih bivališč. Večina članov kabineta, ki se je sam vzpostavil, je iskala zavetja pri tujezemcih. Vlade ni. Le vasi se pokažejo bivši banditski generali Čangsolina. Proklamiran je bil vojni sod, da bo imel Čangsolin izgovor za vsako nasilnost, ki jo izvrši.

Hrvaška siamska dvojčka sta umrla

Zdrava sestra je morala umreti, ko je druga podlegla pljučnici. Oba otroka sta imela en sam mehur.

Minneapolis, Minn.—Božice in Ljubice Medič, hrvaških siamskih dvojčkov iz South Benda, Ind., ni več. Dvojčici sta umrli v tukajšnji bolnišnici dne 9. oktobra zvečer. Zraščeni deklici sta bili v Minneapolisu na razstavi, ko je Ljubica zbolela na pljučnici. Božica je bila zdrava, toda morala je umreti pet minut pozneje, ko je njena sestrica izdihnila. Taka je usoda vseh siamskih dvojčkov: kadar umrje eden, mora umerti drugi, ker sta v krvni zvezi.

Ko so zdravniki raztelesili mrtvi dvojčici, so našli, da sta imeli obe sestrici vsaka svoje in popolnoma razvite notranje organe, izvzemši mehurja. Oba otroka sta imela samo en mehur. Bila sta zraščena med nogama. Bila sta stara pet mesecev. Mrliška sta bila poslana k staršem v South Bend, Ind.

Mussolini se pripravlja na vojno s Turčijo

Iz Londona prihaja vest, da bi diktator rad vzel kos Male Azije. Grki mu bodo pomagali.—Fašisti odpravili volitve v stranki.

London, 11. okt.—"Daily Express" poroča, da Mussolini dela priprave za vojno s Turčijo. Italijanski diktator namerava osvojiti za Italijo kos Male Azije s središčem v Adaniji, ki je bil obljubljen Italiji v zloglasnem londonskem paktu iz leta 1915, katerega so prvi objavili boljševiki v Rusiji. Baje je Mussolini sklenil zvezo z Grško za skupno akcijo in za plačilo je obljubil Grkom Smirno, iz katere so bili spodeni v zadnji grško-turški vojni.

Rim, 11. okt.—Mussolini je postal absolutni diktator v fašistični stranki. Volitve odbornikov v stranki so odpravljene. Vrhovni vodja odslej imenuje vse odbornike. Mussolini je tudi prevzel poveljstvo narodne milice, ki je fašistovska armada v Italiji.

ARMOURJEVI ŽITNI INTERESI PREJELI KLOFUTO OD POLJED. TAJNIKA

Pozvani so na sodišče, da dokažejo, zakaj naj se jim ne prepove tržiti na vseh kontraktnih trgih.

Washington, D. C. — Poljedelski tajnik Jardine je dal Armourjevim žitnim interesom gorko zaušnico, ko je odredil, da naj tvrdka dokaže, zakaj bi se ji ne smelo prepovedati trženje na vseh kontraktnih žitnih trgih. Obtožnica očita Armourjevim interesom, da je hotela manipulirati z žitnimi cenami na čikaškem trgu. Vzroki za obtožbo so v tem, da je tvrdka prešejano rž zmešala z ržjo druge vrste in na to mešanico prodajala za rž druge vrste. Nato je tvrdka javnosti naznanila, koliko rži druge vrste ima še v zalogi.

Poljedelski tajnik je podvzel akcijo proti tvrdki na podlagi zakona za terminske kupčije. Sedanja obtožba je podobna obtožbam izza prejšnjih dni. Farmarji so se pritoževali in pritoževali, a izdalo ni ničesar. To je povzročilo, da so farmarji organizirali Nestrankarsko ligo. Nekoč so Armourjevi tvrdki očitali, da je tvrdka presejala 5,000 bušljov pšenice in jo primešala pšenici štev. 2.

Zaslišanje je pričelo včeraj v Chicago.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society

Owned by the Slovene National Benefit Society

Advertising rates on agreement

Subscription United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year

MEMBER of THE FEDERATED PRESS

Entered as second class matter at the postoffice at Chicago, Ill.

Datum v oklepaju, n. pr. (Sept. 30, 1926) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ALI SO NIZKE MEZDE V STIKU Z ŽELEZNIŠKIMI NEZGODAMI?

Meddržavna trgovska komisija je preiskala vzroke, ki so povzročili železniško nezgodo na Long Islandu. Pri tej nezgodi je sedem oseb izgubilo življenje. Pri preiskavi je ravnatelj varnostnega biroja komisije dognal fakte, ki govore, da nizke mezde tvorijo nevarnost za potnike in da ogrožajo njih življenje. Ravnatelj ni tega povedal naravnost, ampak fakti, ki jih je on dognal, govore jasno kot beli dan, da železniške družbe nastavljajo na važna mesta ljudi, ki svojega posla ne razumejo, ker ne morejo dobiti drugih in boljših zaradi nizke mezde.

Ravnatelj pravi, da je nezgodo povzročilo pokvarjeno ogibališče na južni strani Calvertona, ki se nahaja v sekciji Dinzija, preddelavca delavcev na železniški progi.

Ali so Dinzio in njegovi tovariši, ki delajo z njim na železniški progi res zakrivili nezgodo?

Poglejmo, kaj pravi poročilo in po tem sklepajmo in razmišljajmo, ko bomo vedeli še za druge podatke, ako je Dinzio s svojimi tovariši zakrivil nezgodo.

Poročilo pravi, da je Dinzio pričel delati pri tej družbi leta 1913 dne 1. avgusta kot delavec na progi. Vodilni delavec, t. j. delavec, ki vodi partijo delavcev, je postal dne 16. marca 1923. Preddelavec je pa postal dne 1. januarja 1924. Dinzio ne zna pisati in čitati. Ravnotako ne razume angleškega jezika. Zaradi tega je bilo zelo mučno izprašati njega, dasiravno je bil še enkrat izprašan s pomočjo tolmača. Njegovi odgovori se niso mogli smatrati zanesljivim, ker dozdevno ni razumel vprašanj, ki so bila stavljena nanj.

Ta delavec je bil uslužben skozi trinajst let pri pennsilvanski železnici, ki ne trpi delavske strokovne organizacije. Njegov zadnji posel mu je nalagal, da je pregledoval železniško progo, po kateri so vsak dan vozili osebni vlaki s hitrico 40 do 60 milj v uri. Dinzio ni znal pisati ne čitati, pa je bil preddelavec. Govoriti ni znal angleščine, pa je bil preddelavec na ameriški železnici. Dinzio je komaj razumel vprašanja o njegovih dolžnostih kot preddelavec na železniški progi, dasiravno so mu bila ta vprašanja zastavljena v maternem jeziku, a kljubtemu je bil preddelavec.

Dinzio se ni sam imenoval za preddelavca na železniški progi, ampak nastavila ga je železniška družba, ki lastuje železnico. Mezda preddelavca na progi znese okoli $125 na mesec. Včasi je malo višja, včasi pa malo nižja. Delavci na progi pa zaslužijo od 70 do 76 dolarjev na mesec. Mezda se premika gori in doli.

Leta 1920 je bila mezda za delavce in preddelavce najvišja. Preddelavci so prejeli po $146 na mesec. V letih 1921 in 1922 je mezda hitro padala, dokler ni obstala na sedanji nižini.

Mezda sama na sebi pove, da se ne bodo potegovali za službo preddelavcev na železniški progi delavci, ki v resnici nekaj znajo. Kajti preden človek postane preddelavec na železniški progi, mora biti nekaj let delavec, ki prejema borih 70 do 76 dolarjev na mesec. Za tako delo se pa ne tepejo izučeni in izurjeni delavci. Mogoče prime za tako delo semintje delavec, ki je izurjen in izučen, ako je v veliki potrebi, a tak delavec pusti takoj delo na železniški progi, ko dobi boljše delo. On ne bo čakal leta in leta, da ga železniška družba nastavi kot preddelavca na železniški progi.

Tako slabo plačanim delavcem je izročena varnost potnikov na železnicah. Torej ni čudo, ako v takih službah najdemo preddelavce, ki niti v materinščini ne znajo odgovoriti, kaj so njih dolžnosti, če so vprašani po njih.

To pa ni krivda delavca, ampak družbe, ako nastavlja kot preddelavce nezmožne ljudi.

Dogodek pa pokazuje, da so nizke mezde na železnicah precej v stiku z železniškimi nezgodami. Marsikateri potnik, ki se vozi v Pullmanovem vozu, reklo bi se lahko, da skoraj večina teh potnikov ne misli na to, da so nizke mezde železniških uslužbencev in delavcev v zvezi z železniškimi nesrečami.

Varnost potnikov zahteva, da se mezde železniških delavcev povišajo, da za delo na železnicah vprašajo delavci, ki imajo saj toliko inteligence, da razumejo dolžnosti, ki jih prevzamejo, ko vstopijo v železniško službo.

ZAKON IN MORALA V UNIJI SOVJETSKIH REPUBLIK

Piše Arma Louise Strong.

Zagovarjala se je tako: Ceravno je bila z njim registrirana kot poročena, ni več živela s svojim možem, temveč z nekim drugim, dočim je on, dasi registriran z njo, živel z neko drugo žensko. Raditega ona ni bila odgovorna za njegovo stanarino in bi je ne mogli nanjo nakladati. Nižje sodišče je odločilo, da smatra registrirano poroko za postavno in je določilo, premožnejša stranka (žena) plača stanarino. Toda ženska je vzela priziv na višje sodišče in je zmagala. Njen mož je prišel na sodišče in je izpovedal, da žena govori resnico, da on v resnici ne živi z njo, temveč z neko drugo žensko in da ona obratno živi z drugim moškim. Sodnik je odločil: Poročna registracija je dejstvo, ki ima postavno vrednost v slučaju, če stranki ne soglašata glede njunih odnošajev. Tu pa obe stranki priznata, da so taki odnošaji med njima, zato registracija nima nikake legalne vrednosti in ne pomeni poroke. V poštev moramo vzeti samo zakonske odnošaje, katerih pa tu ni. Tako ženska ni plačala stanarine za moža, s katerim je bila registrirana.

Ta incident lahko smatramo za novo približanje problemu. Na splošno dandanes v sovjetski uniji skušajo vse postavi spraviti na podlago dejstev, ne pa formalnosti ali pravil. Odlok sodnika je bilo kršenje postave glede zakona iz leta 1918, kateri določa, da so samo registrirane poroke legalne, toda tikal se je neve postave, katere danes še ni. Načelo te nove postave je, da je vsaka dejstvena poroka isto kot registrirana poroka. V praksi je po mestih zelo veliko število neregistriranih porok, kjer dve osebi živita skupaj in ne skrivata tega pred prijatelji ter tako nameravata tudi nadalje živeti. Nova postava, ki še ni sprejeta, bo priznala tudi to in smatrala kot "dejstveno poroko".

Izbruhnil pa je vihar odpora proti taki novi postavi, posebno med kmečkim prebivalstvom. Kmečka ženska je zajokala: "Eden moški se lahko na ta način poroči 365 krat na leto in ima ravnotoliko otrok. Ali sodnija prizna vse te?" Ženske, ki so po petnajst let poročene, se upirajo, češ, da bodo njih možje mogoče obremenjeni s podpiranjem kakih otrok, ki so se rodili izven njih zakonskega plota. Moralno ženska lahko pozabi možev skok čez plot v drug zelnik, ker ve, da so moški slabotni v tem oziru, toda ali naj lastnina, katero je pomagala svojemu možu kopičiti skozi petnajst let, gre za otroka druge ženske? Ženske so se dvignile na shodih tovarniških delavk in so dejale: "Nikakor ne mislimo, da bi poročen moški moral vzdrževati otroke, ki so se rodili potem, ko se je poročil s kako drugo žensko. Ivan bi ničesar ne naredil Mariji, če bi ga Marija ne hotela in Marija bi morala vedeti, da je on poročen in da ona nima pravice do njega."

Radi teh protestov nova postava ni bila sprejeta, toda na sodnijah se še izvaja, tako da so vsi otroci enakopravni. Sodniki pravijo: "Kar je napravila oktoberska revolucija, ko je odpravila mejo med zakonskimi in nezakonskimi otroci, tega ne smemo zavreči." Poleg tega je bil izdan pamflet od vlade, v katerem je z debelimi črkami zapisano, da država delavcev in kmetov je edina država, v kateri ni nezakonskih otrok.

Človeku zunaj Rusije se morda najbolj čudno zdi, kako da advokati jemljejo postavo v sovjetski uniji na tak način. V vsaki drugi državi je postava vprašanje precedenta ali nečesa, kar se je zgodilo. V Rusiji precedenta nikoli ne omenijo. Postava se regulira po ljudeh na ta način, da jim da kolikor mogoče veliko svobode, ki je v soglasju z redom in je obenem prikrojena tako, da pomaga človeško družbo pripeljati v nov in boljši način življenja. Postava ne gleda v preteklost, kako je bilo temveč v sedajnost in celo v bodočnost. To je izpovedal neki advokat v razpravi, ki je bila na kongresu vseh strokovnih unij: "Lotiti se moramo celega vprašanja: kam gremo? Kaki so prospekti v razvoju družinskega življenja? Ali je prav, da podpiramo zakon ali ne? V vidiku moramo imeti sedanje možnosti in tudi bodoči razvoj in imeti moramo postavo, ki se ujema s sedajnimi možnostmi in pomaga bodočemu razvoju." Jaz mislim, da se na enak način glede postav ni izrazil še nihče izven sovjetskih unij.

"Ali se bojite, da se razbije družina v naši vasi?" nadaljuje mladi advokat. "Da, staro patoralno življenje se je razbilo v strašnem polomu. Toda ali ga hočete izvleči nazaj in narediti, da bo zopet vse v redu v družini? Kaj pa žena? Ali je bil dotični red prijeten zanjo? Ali je bila žena zadovoljna s patrijarhalno družino?

"Ali moremo ustvariti stalno poroko? Ne, ne moremo je. Nobene odredbe, nobeni zakoni je ne bodo osnovali. Vzlic vsem zatiranjem in prepovedim je drugod več razporok kakor jih je v sovjetski uniji. Samo v Parizu je bilo leta 1921 5000 razporok. V Združenih državah je bilo od leta 1906 do 1915 112,000 razporok na leto. Vzemite za primer nezakonske otroke po buržoaznih deželah. Na Dunaju je od vsakih tisoč rojenih otrok 449 nezakonskih, v Pragi 439, v Monakovem 339. Tudi stalnega zakona nimajo. Nobenih dobrih rezultatov v nobeni deželi. Ustavite razporoke, prepovejte nove poroke! Ali bo to ustavilo dejstvene poroke in porode otrok? Ne s tem bi samo napravili nezakonske otroke."

Tako se razprava glede novega zakona v Rusiji končava z zaključkom, da ni funkcija države uvesti kako prisiljenost v spolne odnošaje, temveč registrirati te odnošaje ljudi, kakor si jih ljudje sami izberejo, obenem pa gledati, da je vsak človek sam odgovoren za svoje čine in tako tudi dolžan podpirati otroka, kateremu da življenje, pa naj bo v kakoršnemkoli sorodstvu.

To vodi iz domene postave ter obenem utrjuje vprašanje, dali je stalna poroka mogoča. Kakšni bodo ideali nove generacije? Ali se more komunist poročiti z buržoazno žensko in še ostati v stranki? Ali je zabloda, ko dekle odbije mladeniča, ali je to morala? Kaj moremo pričakovati in kaj upati v bodoče od družinskih odnošajev? "Predavanja, razprave, članki o zakonskem in družinskem življenju so postali nekaj najnavadnejšega v deželi," pravi Kurski. Časopisje in shodi starejših komunistov so polni nasvetov mladini, posebno pa tožb radi skokov mladine.

Časopisje po drugih deželah čestokrat ponatiskuje te tožbe starejših komunistov, češ, poglejte jih mlade komuniste v Rusiji, kako so nemoralni in spolno popolnoma nebrzdani. Te tožbe lahko vzamejo tako resno ali neresno kakor tožbe vsake starejših ljudi po drugih deželah, ki pravijo o mladini: "Mi se nismo nikdar tako grdo obnašali, kakor se današnja mladina!" Take tožbe so nekaj navadnega pri vsaki starajoči se generaciji.

Poleg vseh rzaličnih mnenj o pokvarjenosti je skoraj gotovo najbolj pravo tisto, ki vse skupaj pripisuje svetovni vojni in revoluciji, katera je vojni sledila. To je razrukalo marsikatero družino do temeljev in poslabšalo družinske odnošaje, ker sinovi so šli na vojno pobijat očete in očetje so bili vzeti družinam, da so šli pobijat sinove. Možje so bili siloma ločeni od žen. Družine so zapuščene živele v ozračju negotovosti, smrti in kuge ter vojne pohotnosti. Mladina, ki je zrastla v takem ozračju in je sedaj v svojih dvajsetih letih, je gotovo dobila slabo v zgojo in se ne bo nikoli rešila spolne nebrzdanosti in slabih navad. Toda še mlajša skupina, to so pijonirji Rusije, ki so v starosti od desetih do osemnajstih let, že prejema nauke odgovornosti in kontrole samega sebe in se na te nauke odziva, da bo iz nje zopet zrastla generacija z dostojnim, iskrenim in poštenim stališčem v spolnih vprašanjih.

V resničnem življenju opazovalci ne vidijo v Rusiji toliko prostitucije in tega komercijaliziranega zla, kakor ga je po drugih državah Evrope. Gospodarska enakopravnost moškega in ženske in zagotovilo za varovanje detet, kakor tudi državni nastop proti vsakemu prisilnemu spolnemu odnošaju pomagajo k temu. Mesto komercijalizirane prostitucije zavzemajo do gotove mere prostovoljni, nekomercijalizirani in slučajni odnošaji. Morda je teh več v Rusiji kot kje drugje; toda radi teh ni tistega moralističnega razburjanja kot drugod, in če se izve, moški ali ženska nista zavedno pahnjena v nečast, kot je to drugod. V teh slučajih ljudje računajo na naraščaj, katerega bodo morali vzdrževati in to je pa vzrok, da se stvar omejuje. Nikakor se pa ne omejuje, kajti tako življenje je v Rusiji dokaj javno, da ga lahko vsakdo vidi. Neki prijatelj iz vladnega rudnika mi je pripovedoval, da je v njegovi delavnici poleg rudnika deset moških, ki plačujejo za vzdrževanje otrok ženskam, s katerimi so živeli, katere pa mogoče bodo ali pa ne njih žene. Nikomur ne pade v glavo, da bi postavno ali družabno vprašal, če je bil storjen poročni obred; otrok je edini dokaz, ki šteje in vsi so enaki pri plačevanju vzdrževanja. Ženske enostavno pridejo k blagajniku in potegnejo od plač moških, kolikor gre za vzdrževanje otrok.

(Dalje prihodnjič.)

Kdo je boljševik po mnenju velike denarne mešalje?

Kdor vodi ljudske množice in se poteguje za njih pravice je nevaren človek, pravijo čuvaji zlatega malika — kapitalizma. Kdor je nevaren človek, ta je pa boljševik po razlagi čuvajev.

Washington, D. C. — Tam na otoku Portoriku so se bogate ameriške sladkorne in kavine kompanije polastile skoraj vse zemlje, tako da skoraj milijon domačinov ne lastuje drugega, kot čape na sebi in dvoje izmučenih delavnih rok. In če se kdo drzne organizirati te revne in izsesane delavce in podvzdigniti tako svoj glas, da ga sliši ves svet, je seveda boljševik po izjavi lastujočega razreda.

William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je prejel pismo od Luis Monoz Marina, urednika najstarejšega portoriškega dnevnika "La Democracia", v katerem ga vprašuje, ako je Santiago Iglesias res boljševik. Iglesias je predsednik delavske organizacije na Portoriku skozi pet in dvajset let in je edini socialistični član portoriškega senata, odkar je bil ustanovljen. Drugi socialisti ne smatrajo portoriške socialistične stranke za zelo socialistično ampak stranka si je ohranila to ime.

Green seveda se je zasmejal bridko, ko je čital to vprašanje, nato je pa resno pristavil, da se je čuditi, ako ljudje govore o Santiago Iglesiasu kot boljševiku, ki je toliko let služil kot predsednik Portoriške delavske federacije in kot tajnik Panameške delavske federacije, da je lahko vsak prepričan o njegovem konstruktivnem mišljenju, kot ga uči strokovno organizirano delavstvo.

Obletnica čikaškega požara.

Chicago.—Dne 9. oktobra je preteklo 55 let, odkar je silen požar popolnoma uničil takratno čikaško mesto. Mnogi Chicažani še žive, ki so videli katastrofo.

Odbor za pomiloščenje bo izdal knjigo

To bo prva knjiga te vrste. V njej bo nad tisoč slučajev, ki jih je odbor analiziral.

Chicago. — Ako bo državna postavodaja dovolila, tedaj bo illinoiski odbor za pomiloščenje jetnikov na državni jetnišnici dal v tisk knjigo, ki bo vsebovala nad tisoč slučajev, katere je omenjeni odbor analiziral. To bo prva knjiga, ki se bo bavila s slučaji raznih kriminalcev, kateri so sedaj priporočeni odboru za pomiloščenje. Včeraj je odbor imel javno sejo, na kateri se je razpravljalo o tem vprašanju v Jolietu.

Večina slučajev, ki jih je odbor analiziral, je bilo tatvin. Toda večina teh je bilo napadov s samokresom za denar na ljudi, a so potem po priznanju spremenili značaj njih zločinov v tatvino. Ako bi omenjeni odbor proučeval rajše, kaj povzroča tatove in kriminalce, bi pronašel, da je temu veliko kriv današnji sistem. Boljše bi bilo zatreti vzroke, kot pa kaznovati postavolomce ko se jim je dalo pogoje za to.

ZDRAVSTVO

Zdravljenje slepote z ultravioletnimi žarki. Iz Londona poročajo: V Royal London Ophtalmic Hospitalu se je posrečilo nekemu zdravniku s pomočjo ultravijoletnih žarkov ozdraviti slepoto. Eksperimente je delal okulist dr. W. E. Duke-Eldcar. Že nad leto dni je uporabljal svetiljko z živosrebrno paro, ki se je sijajno obnesla pri vnetnih afekcijah roženice, celo v takih primerih, kjer so odpovedala vsa druga sredstva, n. pr. pri obolenjih tuberkuloznega značaja. Mnogim pacijentom se je na ta način vid znatno izboljšal in v nekaterih slučajih popolne oslepelosti se je specijalistu posrečilo vrniti slepcem vid s pomočjo regeneracijskega procesa, ki je obnovil obolelo stanišče. Ti ugodni rezultati so vzbudili v medicinskih krogih velikansko pozornost in okulisti so začeli natančno proučevati te primere, da si ustvarijo o zadevi popolnoma jasno in precizno sodbo.

RAZNO

Avstrijska klerikalna korupcija. V Avstriji se je zadnje leto pošteno razpasla korupcija. Klerikalna vlada je dajala bankam iz dolarskega posojila visoke kredite, ne da bi bil za to sploh kdo vedel. Tako je v celoti izposodila 210 milijard avstr. kron raznim bankam, pri tem je pa tudi s 500,000 šilingi (4 milijon. Din.) "podprla" svoje klerikalne štajerske konzumne zadruge. Šele ko je Centralna banka nemških hranilnic skrahirala, so mogli socialdemokratski poslanci razkriti to korupcijo, ker je zgubljen ves denar, ki ga je prejela centralna vlada. In sedaj pridejo vsak dan bolj grde reči na svetlo. Izvolila se je parlamentarna komisija, kjer zaslišuje socialistični poslanec dr. Danneberg in drugi klerikalne ministre kot nebogljene dečke. Najbolj je pri tem prizadet finančni minister Kohlman in pa predsednik vlade, ki se v preiskovalnem odboru na vse načine izgovarjata. Socialisti so priredili širom Avstrije velike protestne shode proti korupciji, ki so bili vsi kolosalno obiskani. Najmanj, kar more temu škandalu slediti, je to, da pride do rekonstrukcije vlade, iz katere bo morai izstopiti glavni krivec, sam finančni minister Kollman.

Danski fašisti.

Kopenhagen, 11. okt.—V provinci Schleswig-Holstein, katero je Danska dobila od Nemčije ob koncu vojne, se je pojavilo fašistovsko gibanje za avtonomno republiko. Fašisti, ki so izključno premožni kmetje, nasprotujejo sedanji danski socialistični vladi radi visokih davkov.

ŽARKOMET

Pri vratih ven, pri oknu noter....

Kraj: Detroit.

Sedanji čas.

Prizorišče: konvencija A. D. F.

Govornik: Verjemite, bratje, tako je kakor v Rusiji—

Predsednik: Stoj! Niti besedice o Rusiji!

Govornik: Dobro. Nisem mislil omeniti Ru—, toda oprostite, ušlo mi je. Kakor sem rekel, naša taktika je že stara; tako je stara, da ne vemo več letnice rojstva iste. Zdi se mi, da je bila umerjena po ruski—

Predsednik: Stoj! Nobene besede več. Drugi govornik.

Drugi govornik: Bratje! Sijajno smo napredovali pred vojno, sijajno med vojno. Dobro bi bilo tudi po vojni, ako ne bi bilo sovjetake—

Predsednik (lopne z batičkom): Drugi govornik.

Tretji govornik: Jaz bom govoril k stvari. Amerika je zapadni del sveta. Na vzhodu je Azija. V Aziji so Japonci. Če se ne motim, so tudi Kitajci. Na severnem koncu Azije je Sibirija, kjer je huda zima. Ako sem se prav učil, spada Sibirija k sovjetski—

Predsednik: Stoj! Drugi.

Četrti govornik: Jaz predlagam, da mi črtamo vojna posojila. Prokleta posojila so kriva vsega zla dandanašnji. Amerika je dovolj bogata, da lahko odpusti vse grehe svojim dolžnikom od Johna Bulla do — oprostite, ne bom izrekel. Mi smo bili v vojni za demokracijo, mi smo demokratični! Prosim vas, mi nismo Trockiji —

Predsednik (udari): Lista govornikov je izčrpana. Zdaj je na vrsti naš gost, duhovni vodja Družbe krščanskih starcev, ki bo govoril o krščanski ljubezni do bližnjega.

Gost: Gospodje delegatje! Govoril bom o vprašanju, ki pretresa ves svet, o Uniji sovjetskih republik — —

Predsednik (pade vznak na stol): Oh, hell, what's the use!

* * *

Italijanski kosi so tudi fašisti!

Kakor poročajo iz blažene Italije, je tam že čisto vse fašistovsko. Papež je oblekel črno srajco, kardinali so fašisti, profesorji, zdravniki in konjederci so v črnem platnu; umetniki slikajo samo črno, virtuozi godejo črne in kolorite primadone pojejo črne selekcije; zidarji so v črnini. Vse — vse, tudi vreme se je pofašistilo.

* * *

Industrijska vest.

Dragi Žarkomet! Jaz delam v tovarni za trunke. Vsak dan naredimo lepo število trunkov. Dosti trunkov se tudi pokvari. Padejo z dvigala na tla in temu se izbije dno, drugemu se razbije pokrov. Take trunke potem zvozijo v posebni oddelek, kjer jih popravijo. Podelajo izbito dno in razbit pokrov. Tak trunk potem pomešajo med dobre in ga prodajo za dobrega. Ravno danes, ko to poročam, sem imel v rokah trunk z izbitim dnom. Povem ti, da današnji trunki so zelo slaba roba. Materijal je slab. Kljub temu jih pošiljajo med svet. Po vsej Ameriki romajo slabi, podelani trunki. Zakaj? Zato, ker so ljudje zanikrni in ne gledajo dosti na trunke. Jaz, ki imam opraviti z njimi, jih poznam, zato ne dam nič nanje.—George Trunkmaker.

* * *

Zakaj še toči?

Rojak Andy Tomec piše, da je mera že polna. Če je polna, ni treba nič več točiti!

K. T. B.

DOMAČE VESTI.

Koncert Lire.

Slovenski pevski zbor "Lira" v Chicagu je v nedeljo popoldne proslavil desetletnico svojega obstanka z velikim koncertom v dvorani S. N. P. J. Koncert je zelo dobro uspel. Sodelovala sta slov. pevska zbora "Triglav" in "Slovan" ter hrvaška zbora "Zvonimir" iz Chicaga in "Preradović" iz Garyja, Ind.

POSLUŽITE SE KAMPANJE ZA NOVE ČLANE IN PRIDOBITE SI LEPO NAGRADO!

Vesti iz Jugoslavije

SOCIALISTIČNI KONGRES V CELJU.

Organizacija in tisk.

I.

Organizacijske smernice za delovanje S. P. J. v Sloveniji je dal stranki kongres v Celju, ki se je vršil v decembru lanskega leta in na katerem sta si stali nasproti dve struji. Razvoj od tega kongresa dalje je pokazal pravilnost gledanja, da se more strankino organizacijsko gibanje vzpostaviti, poglobiti in razširiti samo v smislu svojega programa s samostojnim nastopom.

Pot k razširjenju socialističnih vrst je edinole v okviru stranke same, vsak vpliv je mogoč samo v stranki sami na način, ki ga predvidi strankin statut.

Trajno, smiselno, programatično čisto in jasno organizacijsko delo je edino, kar more pomnožiti vrste zavednega proletarista, dvigniti malodušju zaupanje v delavsko gibanje in v sedanjem času vsesplošne reakcije in negacije demokratizma postaviti odporno silo proletarijata.

II.

Sedanja oblika organizacijske administracije se ni pokazala kot dobra. To v prvi vrsti, ker strankina uprava ni soglašala z dejansko upravno delitvijo zemlje. Danes je državna administrativna oblika že tako zvezana z vsem javnim življenjem, da pomeni ohranitev gibanja. Zavedajoč se tega, odloča kongres, da je pristopiti takoj k organizaciji posebnih oblastnih organizacij za mariborsko in ljubljansko oblast.

Podvlači se načelo, da je v interesu enakomerne porazdelbe sil v obeh oblastih potrebna popolna administracijska samostojnost obeh oblastnih ozemelj. V to svrho se imata že na tem kongresu izvoliti oblastni načelstvi v smislu čl. 9. strankinega statuta za obe oblasti. Na današnjem kongresu izvoljeni oblastni načelstvi pa imata samo provizorično funkcijo do možnosti sklicanja oblastnih skupščin, na katerih se volita načelstvi rednim potom.

Brez ozira na upravno razdelitev zemlje pa tvori Slovenija etnografsko, kulturno in gospodarsko enoto. Kot taka ima naspram ostalim članom državne zajednice, kakor tudi napram tujemu svetu svoje posebne interese. Z njimi ima računati tudi S. P. J. V to svrho se ustanavlja v smislu čl. 10. strankinega statuta iz zastopnikov obeh oblastnih načelstev skupni pokrajinski odbor od 8 članov, ki bo te interese, v kolikor se krijejo s stremljenji S. P. J., zastopal na zunaj, ki bo v zadevah, ki so v obeh oblastih skupne, zlasti tisk in propaganda, odločal načelno o smernicah in taktiki strankinega udejstvovanja. Novi organizacijski oblики naj ima prilagoditi pokrajinski pravilnik, ki ga ima pokrajinski odbor predložiti rednemu kongresu v odobritev. Do tedaj krijeta izdatke za ta odbor oblastni načelstvi po polovici.

III.

Tiska se je polastil kapitalizem kot tehničnega sredstva za izmerjenje mnenja mas v svojem smislu. Meščansko časopisje danes ni glasnik mnenja posameznikov ali skupin. Buržuazija, oprta na svojo politično in gospodarsko moč in po njem, fabricira javno mnenje zato, da si obdrži pod svojim vplivom ljudske mase in po njih svojo moč.

Tej sili nasproti mora postaviti proletarsko časopisje moč socialistične ideje. Iz tega sledi dolžnost proletarskega časopisja, da razširi svoj miselni vpliv na proletarske mase v toliki meri, da se bo vedno širši krog osamosvojeval vplivov meščanskega tiska, kar zahteva, da bodi proletarski tisk na višini. Od strani organiziranega proletarijata pa se zahteva, da podpira s svoje strani njegovo časopisje pri izvrševanju svoje naloge s tem, da mu nudi z idealnimi kakor materijelnimi prispevki dovoljno pomoč.

Dodatno je bil sprejet še predlog, da postane z današnjim dnem "Del. Politika" glasilo pokrajinske organizacije Socialistične Stranke Jugoslavije in se ima to v podnaslovu lista označiti.

O ženskem vprašanju je nato s. Eržen prečital resolucijo, ki govori o stališču stranke do socialističnega ženskega gibanja in o zahtevah kongresa za ženske pravice. Resolucija se glasi:

Resolucija o razmerju stranke do socialističnega ženskega gibanja.

Izredni pokrajinski zbor z veseljem in zadovoljstvom čuje, da se je delegatsko zborovanje "Zveze del. žen in deklet za Slovenijo," ki se je vršilo 5. avgusta v Ljubljani, tako jasno izjavilo za osnovna načela in za skupen boj z razredno zavednim proletariatom za odpravo kapitalizma in za vpostavitev socialistične družbe.

V zadružništvu, kot gospodarski organizaciji, v kulturnem gibanju kot vzgojevalni organizaciji, v strokovni organizaciji kot poklicni organizaciji in v stranki kot politični organizaciji, je mesto razredno zavedne žene na strani razredno zavednega moža.

Da bi pa vsem razredno zavednim ženam bilo mogoče dati duška svojim zahtevam po praktični enakovrednosti in uveljavljanju v vsakdanjem življenju in v zakonodaji, predvsem doma, pa v občini, v samoupravah in v državi ter da bi v tem svojem osvobojevalnem boju mogle zahtevati podporo sodrugov, jih pozivamo, da strnjene pristopijo v SSJ.

Zahteve ZDŽD so zahteve SSJ. V SSJ dobiva ta enakopravnost na korist celokupnega proletariata praktičnega izraza na ta način, da dela stranka na ustanavljanju ženskih organizacij in da daje ženi vsepovsod v stranki in v upravi mesto in pravo glasa. Tu se nudi razredno zavedni ženi možnost, da si v skupnem delu s sodrugi izbojuje pozicijo, ki ji v javnem življenju na podlagi proletarske demokracije pripada.

Izredni strankin zbor naroča strankinemu v o d s t v u, da z ZDŽD naveže stike, da pride čimpreje do obojestransko zaželjene združitve.

I.

Izredni strankim zbor zahteva v smislu strankinega programa z ozirom na ženo sledeče:

Popolno ravnopravnost v političnem in družabnem oziru.

Enakopravnost zakonskih in nezakonskih žen.

Uzakonjenje civilne poroke.

Reševanje sporov, ki izvirajo iz zakonskega razmerja med možem in ženo pred civilnim sodiščem.

Popolno zavarovanje proti bolezni, začasni ali trajni delanezmožnosti, starosti, brezposelnosti in za smrtne slučaje.

Pred vsem prepoved nočnega dela za vse žene brez izjeme.

II.

Izredni pokrajinski zbor osvaja resolucijo ZDŽD kot lastno in ponavlja:

1. Zavedajoč se popolne družabne in državljanske enakopravnosti žena zahtevamo ponovno, da se čimprej uzakoni popolna enakopravnost ženske napram moškemu.

2. Kongres zahteva, da vlada posveti največjo pozornost socialni politiki v državi v prid delavstvu. Opozarjamo na čez dalje večjo bedo delavskih družin, ki jo povzroča naraščajoča brezposelnost, ter zahtevamo, da nudi vlada prizadetim najizdatnejšo pomoč iz sklada, ki se je zbral v to svrho od delavstvu odtegnjenih vsot.

3. Dalje zahteva kongres odpravo davka na ročno delo, ter znižanje indirektnih davkov, ki do skrajnosti upropaščajo delavske družine.

4. Popovno tuđi opozarja kongres na svoje zahteve glede nezakonskih otrok in mater, ter glede materijelne in moralne zaščite zakonskih in nezakonskih otrok najmanj do 14. leta.

5. Ponovno zahteva kongres smotreno in korenito pobijanje alkoholizma in prostitucije, ki najbolj razjeda današnjo družbo.

6. V očigled vsestranskim pripravam na nove vojne, ki s plinskimi iznajdbami pretijo uničiti celo onemogle starčke in nebogljene otroke, ponovno dviga kongres najenergičnejši protest proti vojnemu oboroževanju.

7. Da se preprečijo družinske oziroma zakonske tragedije, ki so tudi v naši državi na dnevnem redu, zahteva kongres od vlade, da se odloči za reformo družinskega prava, kot so je izvedle že druge napredne države.

8. Enako zahteva kongres zaščito mater številnih otrok, ter omiljenje paragrafa 144—148 avstr. kaz. zak. Zahtevamo, da vlada vzame na znanje te naše upravičene zahteve, ter nam v najnujnejših zadevah čimpreje ugodi.

Po zanimivi debati, ki se je nato razvila okoli vprašanja zedinjenja z grupo "Zedinjenje," je bila z veliko večino glasov sprejeta sledeča

izjava:

Kongres konstatira, da se je odcepila grupa od kom. pokreta, kar znači pospešitev spoznanja, da je pravilno naziranje in taktika, da gre razvoj v pravcih, ki jih je označila naša delavska Socialistična stranka Jugoslavije. Ta grupa, ki se označuje z imenom "Zedinjenje" je izrazila po delegatih naše ljubljanske krajevne organizacije željo razpravljati o zedinjenju s Socialistično stranko Jugoslavije v Sloveniji.

Kongres se izjavlja za koncentracijo vseh razrednih socialističnih sil v Sloveniji in v državi in pooblašča upravni odbor, da v okviru našega strankinega programa in štatuta usmeri svoje bodoče zedinjevalno delo.

Sodrug Grčar in dr. Jelenec sta nato še referirala k predzadnji točki dnevnega reda o občinski zakonodaji in občinski politiki ter iznesla tako lepo misli, da bi jih bilo treba v tisku razmnožiti.

S. dr. Jelenec se je še posebej bavil z osnutkom novega občinskega zakona, ki pomeni napad na občinsko samoupravo, ker marsikje poslabša sedaj postoječi srbski zakon. Odločno se je treba upreti stališču, da mora imeti vsaka občina najmanj 2000 prebivalcev, ker bi to značilo na deželi odpravi ti zelo veliko občin. In še nešteto drugih reakcionarnih nakan nam pripravlja osnutek zakona, proti kateremu bo morala Socialistična stranka organizirati boj.—Po referentih predloženi resoluciji, ki sta izšli v zadnji in predzadnji številki "Delavske Politike," sta bili soglasni in brez sprememb sprejeti.

Protest proti komisarijatu in gerentstvom v občinah.

K koncu debate o občinski politiki in občinski zakonodaji je kongres ogorčeno protestiral proti zavlačenju občinskih volitev v Ljubljani, Zagorju in v Prekmurju, zlasti pa je dvignil kongres glasen protest proti zavlačevanju potrditve trboveljskega socialistične župana in pri tej priliki odločno obsodil Radićevo stranko, k ije vsega tega kriva.

Na to je bil sprejet še predlog, da se na primeren način proslavi 30-letnica ustanovitve Socialdemokratične stranke.

S tem je bil dnevni red kongresa izčrpan. S. Koren je zaključil kongres s povdarkom, da smo izvršili veliko delo, zlasti v pogledu zedinjenja vsega socialističnega delavstva v Sloveniji in da naj gredo delegati sedaj s podvojeno silo na delo za Socialistično stranko!

Novi pokrajinski odbor:

V pokrajinski odbor so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Grčar, Ošlak, Bahun, Eržen, Ajdiškova, Arh in Krušič. Namestniki: Sodružici Krištofova in Brezarjeva, ss. Vodopivec in Svetek.

Ljubljanski oblastni odbor:

Mlinar, Ajdiškova, Kopač, Krušič, Čobal, Krištofek, Svetek Fr.—Kontrola: Arh, Bučan, dr. Jelenec.

Mariborski oblastni odbor:

Dolhar, Gabriel, Srabotnik, Krištofova, Boršner, Grčar, Eržen. — Kontrola: Bahun, Jekl, Ozmec.

Odkritje rimskih grobov. V bližini Supetra v Dalmaciji je bilo odkritih več rimskih grobov iz IV. stoletja. V grobeh so našli tudi precej denarja iz tedanje dobe.

Pajdaši Čaruge umirajo. V kaznilnici v Mitrovici je umrl te dni eden glavnih pajdašev zloglasnega slavonskega razbojnika Jovana Čaruge, Ivan Selthofer. Podlegel je tuberkulozi. Selthofer je bil na takratnem procesu obsojen skupno s Čarugo in Pripićem v smrt na vešalih, vendar je bil kasneje pomiloščen na 20 let težke ječe. — Kakor kažejo vsi znaki, čaka ista usoda tudi drugega pajdaša Čaruge, Jovana Mihajlovića, ki ga istotako mori jetika. Njegova bolezen se nahaja sedaj v kritičnem času in se pričakuje, da ji v kratkem podleže. Tudi Mihajlović je bil obsojen v smrt na vešalih, a je bil istotako pomiloščen na 20 let težke ječe.

Samomorilna manija v Zagrebu. V Zagrebu je nastala zadnje čase prava samomorilna manija posebno med ženskim svetom. Ni skoro dneva, da ne bi izvršil kdo radi nesrečne ljubezni, obupa ali pa bede samomor.

Kako se spozna Slovenec v tujini. V francoski tujski legiji služi že 16 let neki možakar iz Kalobja pri St. Jurju. Vzlic dolgoletnemu službovanju v tujski legiji se še do danes ni naučil toliko francoščine, da bi jo popolnoma razumel. Preko vojaških izrazov in tamkajšnjega dialekta pač ni prišel. Pred kratkim je bil na oroźnih vajah v Tunisu neki tvorničar iz Slovenije, francoski državljan, ki pa obvlada popolnoma slovenski jezik. Pri pouku so ga legijonarji verno poslušali, samo eden izmed njih se je obnašal tako, da je bilo takoj opaziti, da ne razume. Ko je rezervni častnik to opazil, so mu ušle slovenske besede: "Ti prokleta buča neumna, kaj me pa tako zijaš?" Legijonarju je zažarelo lice in ves iz sebe je vprašal: "Kaj ste tudi vi gospod Slovenec; veste, jaz sem iz Kalobja." Potem sta se pa lepo po domače pogovorila o naših krajih in razmerah.

Šola za cigane. Iz Užhoroda poročajo:

Na pobudo tukajšnjega šolskega sveta namerava v kratkem mestna občina zgraditi na periferiji mesta šolo za cigane, ki bo prva šola te vrste v Evropi sploh.

Že šolska oblastva stare Avstrije so se mnogo pečala s problemom, kako pripraviti ciganske otroke do tega, da bi redno posečali šolo. Ali problem je ostal nerešen in šele sedaj se je našla primerna forma, ki bo, kakor upajo, splošno ustrezala. Za ciganško šolo je bil izdan poseben učni načrt, ki upošteva zgolj sledeče tri učne panoge: čitanje, pisanje in računanje. Vse ostale predmete normalne ljudske šole je komisija črtala. Nasprotno pa bodo polagali veliko pažnjo na neobligaten pouk godbe. Ta učni načrt ciganom baje ni nevšečen in celo podpirajo njegovo izvedbo. Na ciganski šoli bo nastavljen poseben pedagog, ki bo imel nalogo, proučevati uspehe nove metode in zbirati skušnje.

Dobro bi bilo, da bi tudi Jugoslavija, kjer živi, kakor znano, precej ciganov, skušala zanje ustanoviti podobne šole.

DELAVSKA POSLANKA IZ NEMČIJE V CHICAGU.

Chicago.—Miss Tona Sender, socialistična poslanka v nemškem parlamentu—in najmlajša članica zbornice, ker je stara 31 let—je v nedeljo popoldne govorila na delavskem shodu v Douglas Parku avditoriju, katerega je priredila socialistična stranka in s katerim je otvorila letošnjo volilno kampanjo. Tona Sender je poročala o delavskem položaju v nemški republiki in se izrekla za Združene države v Evropi, toda pod socialistično upravo.

Novi poveljnik nemške armade.

Berlin, 11. okt.—Predsednik Hindenburg je imenoval generala Heya vrhovnim poveljnikom nemške armade, ko je general Seeckt resigniral pod pritiskom republikanskih strank, ker je dovolil vnuku bivšega kajzerja, da je vstopil v armado. General Heye je bil med vojno častnik generalnega štaba.

NAROČITE SI KNJIGO
"Amerški Slovenec"

Položaj angleških rudarjev

O kapitulaciji ni govora.—Zahteve rudarjev. — Vlada na strani podjetnikov. — Javno mnenje proti vladi.

Angleška rudarska stavka še vedno traja. Meščansko drago plačano časopisje trosi že nekaj časa senzacionalne vesti. In vendar je v teh vesteh le pobožna želja vseh onih, ki hočejo zlomiti neupogljivo voljo angleškega rudarskega delavstva. Naslednje številke bodo našo trditev podprle:

Angleški rudarji so nedavno sklenili s 367,850 proti 333,036 (68,000 se jih je od glasovanja vzdržalo), da se posred. predlog škofov odkloni. Konferenca zastopnikov je tedaj sklenila z 428,000 proti 360,000 glasovom, da stopijo rudarji v pogajanja. Že te številke govore, da volja rudarjev po miru sicer raste, a da o kapitaulaciji ni govora.

Zakaj rudarji niso sprejeli predloga škofov? Ker so posredovalni pogoji, ki jih stavljajo angleški škofi, taki, da so jih vlada in lastniki rudnikov že spočetka odklonili. Rudarji so bili sicer za mirno poravnavo, ki jo predlagajo cerkveni dostojanstveniki, vendar jih ne morejo sprejeti, ako so že vnaprej odklonjeni s strani podjetnikov.

Kaj sedaj? Tajnik rudarjev g. Arthur Cook, ki ga v zadnjem času levičarji napadajo, pravi: "Nadaljevanje stavke bi moglo borbenost naših ljudi v nekaterih revirjih zmanjšati . . . Mi smo zelo oddaljeni kakemu porazu; toda z borbo ne moremo nadaljevati, dokler se sami borimo." Vztrajanje na starih zahtevah imenuje Cook "Herkulovo delo"; vztrajati nadalje je mogoče le tedaj, ako se posreči, doseči dvoje: več gmotne podpore in preprečiti uvažanje premoga. Ako se teh dveh pogojev ne izvede, tedaj se morajo rudarji omejiti na sledeče zahteve: nikakršno podaljšanje delovnega časa, sklenitev kolektivne pogodbe za vso državo z minimalno mezdo, ki naj velja za vse rudnike, in takojšnja izvedba reform v rudarstvu.

Na podlagi teh minimalnih zahtev so stopili rudarji v pogajanja. Ponudbo rudarjev so podjetniki sprejeli in vendar uspeh pogajanja ni zagotovljen, ako vlada ne bo odločilno posegla vmes. Vlada se je zaenkrat odločno postavila na stran podjetnikov. Sprejela je spočetka zakon o osemurnem delovniku in ga v parlamentu izglasovala. Odklonila je predlog škofov. Celo takrat, ko so rudarji poslali svoje zastopnike v Ameriko, da bi med tamošnjimi rudarji zbirali stavkovno podporo, jih je vladni predsednik prehitel z brzojavko. V tej brzojavki, ki jo je razposlal ameriškemu časopisju, trdi, da med angleškimi rudarji ni bede in da so rudaraki otroci celo boljše preskrbljeni nego so bili pred stavko. S tem zločinskim postopanjem pa je angleška vlada dobila javno mnenje proti sebi, kar bo najbrže zelo odločno vplivalo na potek pogajanj.

Kako rapidno pada vpliv konzervativne vlade na Angleškem in kako lažnjiva je sedanja dvetretjinska vladna večina, nam kaže potek naknadnih volitev v raznih okrajih: vladna stranka je doslej izšla iz volilnih bojev silno poražena, dočim glasovi Delavske stranke rapidno naraščajo. Vpliv Delavske stranke je v javnosti znatno narastel. V Wallsendu, kjer so se vršile nadomestne volitve, so padli glasovi konzervativne stranke od 50,000 na 9,000. Značilno je, da iz protesta proti vladinemu postopanju glasujejo z Delavsko stranko tudi liberalci.

Angleška konzervativna vlada prihaja torej v rudarskem sporu med mlinska kamna: ali bo morala kreniti z dosedanje poti in svojo politiko izpremeniti, ali pa bo v prvem ugodnem trenotku padla. V drugem slučaju se bo stavka nadaljevala do skrajnosti in poraz rudarjev bo skoro neizogiben. Toda gorje vladi, ki predpostavlja interese podjetnikov pred interese gospodarstva države in rudarjev. Ta poraz rudarjev bi niti z daleka ne mogli primerjati s porazom, ki ga lahko dožive pri prihodnjih volitvah konzervativci.

Gino Romani:

Aldina sreča

Polom njihove hiše je prišel neverjetno brzo. Najprvo konkurz očetove trgovine in njegov beg v svet. Potem nenavadna smrt materina in smrtonosni padec brata avijatičarja. Plakala je samo, ko je zapustila penzijonat, v katerem se je pripravljala za boljše dni.

Ni bila še sposobna, da bi si sama krčila pot skozi življenje. Nekoliko starih znancev ji je ponudilo svojo pomč, ali ob takih pogojih, da jo je oblila rdečica. Poiskala si je službo; toda ko so kavalirji iz mesta zvedeli, kdo je, so ji gledali brezobzirno v obraz in govorili:

"Alda bi lahko več zaslužila s svojo lepoto in svojo mladostjo! Za drugo delo itak nisi!"

Večkrat ji je prišlo tedaj na misel, da bi končala svoje življenje, ki je komaj začelo. Ali spomnila se je svojih sanj o bodočnosti, ki so bile tako lepe in tople. Spomnila se je tolikerih zgodb nesrečnih deklet, ki so na koncu koncev vendarle našle svojo srečo. A ni si smela priznati, da prinaša dekletom to srečo največkrat mož, ki jih ljubi. Ali njega na Aldinem obzorju še ni bilo.

Beda je bila čedalje večja in kakor rešitev ji je prišel nekega dne v roke oglas, v katerem je bolnica na deželi iskala mlade strežnice.

Sprejeli so jo v službo. Brzo se je privadila novemu poslu in novi družbi. A to ni bilo lahko. Ostala dekleta, mlada kakor ona, so prišla iz siromašnih rodbin in so bila vajena težkega dela in težkega življenja. Mehanično so opravljala vse, kar so jim ukazali. Duševnega življenja skoro niso živele in vse tiste grozote v bolnici jih niso niti najmanje ganile. Kolikokrat v življenju so srečale mnogo večjo bedo in mnogo večje trpljenje. Nasprotno pa je Alda trpela obenem s svojimi bolniki. Trpela je tudi v družbi svojih novih tovarišic, ki so se ogibale, ker so čutile, da ni ptica iz njihove jate.

V časopisu, ki je izhajal v bližnjem mestu, je čitala nekega dne oglas. Mlad zdravnik je zaradi dolgega časa na deželi iskal inteligentne mlade dame, s katero bi si dopisoval. Alda mu je pisala toplo pismo in tako se je začelo med njima dopisovanje, v katero je vilila Alda vso svojo nežnost in vso svojo toploto. Toda nikoli ni hotela povedati svojega pravega imena in naslova, dasiravno ji je mladi zdravnik nekega dne poslal svoje ime: Arnaldo Manzi.

"Želo me zanimate in zato bi vas želel videti. Morda ste stari; tedaj bi Vam s spoštovanje poljubil roko. Če ste grdi, bi pozdravil Vaše toplo srce. Če pa ste lepi in mladi . . ." Ni dovršil pisma.

Alda pa je odpisala:

"Mlada sem, lepa. Iz Vaših vrstic čutim, da me ljubite, in to me dela srečno. In prav zato Vam ne morem nikoli povedati, kdo sem. Vaša pisma so storila, da sem pozabila mučno življenje, ki je moj delež. Če bi Vas poznala, sem prepričana, da bi si zaželela ostati za vselej poleg Vas. Čutim pa tudi, da bi bilo to nemogoče!"

Zdravniška komisija je obiskovala bolnice po deželi in tako je tudi Arnaldo Manzi prišel v bolnišnico, v kateri je služila Alda. Pisal je Aldi, da pride v njeno mesto in jo je prosil, naj ga počaka na postaji. Toda Alda ni šla na postajo, ampak ga je čakala v bolnici. Drhtela je po vsem telesu, ko je vstopil v njeno sobo in se je razgovarjal z njenimi bolniki. Bil je prav takšen, kakršnega si je zamislila: pravi vitez iz ljubavnih romanov. Ali do nje se je obrnil samo z nekoliko besedami.

Potem so se zbrali vsi v obednici, kjer so priredili komisiji južino. Alda je sama prosila, da bi stregla gostom in se je neprestano vrtila okoli Arnalda Manzija. Govorili so o tem in onem, dokler ni Arnaldo nenadoma vprašal upravnika bolnice:

"Kje bi mogel videti vaša dekleta iz boljših rodbin? Ali je danes v mestu kakšna zabava?"

In da bi pojasnil svoje vprašanje, je povedal vso istorijo o svojem dopisovanju z Aldo.

"Kaj pa, če to dekle ni iz boljše rodbine? Ali bi jo imeli kljub temu radi, če je, recimo sirotja, tipkarica ali morda kakšna bolniška postrežnica, ki slučajno ume čitati in pisati?" se je smejal eden izmed zdravnikov.

"Eh, v takem primeru — čeprav se mi zdi skoro nemogoče, da bi bilo dekle, ki piše tako inteligentno in toplo, navadna uslužbenka — v tem primeru se razume samo po sebi, da je ne bi niti pogledal. Vedno sem bil sovražnik takih sentimentalnosti; ljubezen med inteligentnim človekom in preprosto, glupo žensko, žensko iz nižjih slojev, se mi vidi smešna!"

Alda je poslušala te besede in je čutila, da ji ginejo moči. S težavo se je privlekla do konca obednice in se je naslonila na stol. A tu se ji je zameglilo pred očmi, zgrudila se je in udarila z glavo ob ostri rob stola.

Pritekli so z vseh strani. Tovarišice so jo prenesle v njeno sobo.

"Sirota Alda, preveč se je izmučila; delala je zadnje čase noč in dan!" je pojasnjeval dežurni zdravnik. "Hudo rano ima na glavi."

Prišli so tudi ostali zdravniki.

"Rana je težka. Kako se je mogla tako udariti! Arnaldo, pogledjte, kaj mislite vi!" je govoril eden izmed članov komisije.

Arnaldo je stopil bliže in je pazno pregledal glavo.

"Težko diha, zelo težko. Pogiejmo srce!" In prisloni je glavo na njene prsi. Pod lahko bluzo ji je zašumel papir. Segel je ponj in je izvlekel list.

Ko ga je videl, je ostrmel. Bilo je njegovo zadnje pismo!

Nihče ni mogel pojasniti, zakaj se je Arnaldo Manzi tako zavzel za rešitev mlade postrežnice. In nihče ni vedel, da je Arnaldo Manzi plakal kakor otrok, ko je Alda izdihnila. V bolniškem seznamu je stalo, da je umrla zaradi rane na glavi. Nihče razen Arnalda Manzija ni vedel, kako strašna je morala biti rana v srcu dekleta, ki je do poslednjega trenotka verovalo v boljšo usodo . . .

Farmarji pobirajo koruzo v čolnih.

Peoria, Ill.—Voda na poplavljenih farmah ob Illinoiski reki je začela padati. Zadnjo nedeljo so mnogi farmarji šli v čolnih na polje in obirali koruzne storže, ki so molели iz vode.

SEZNAM PRIREDB SLOVENSKIH ORGANIZACIJ V CHICAGU.

Društvo št. 649 S. N. P. J.—Veselica v soboto 23. oktobra v Masarikovi dvorani, 57th Ave. in 22nd Place, Cicero.

Klub št. 1, J. S. Z. — Dramska predstava, v nedeljo 24. oktobra v dvorani ČSPS., 1126 W. 18th St.

Dr. št. 1, S. N. P. J. — Veselica v soboto 30. oktobra v dvorani S. N. P. J.

Dr. št. 8, S. N. P. J. — Veselica v soboto 21. novembra v Hrvatskem narodnem domu v So. Chicago.

Dr. št. 131, S. N. P. J. — Veselica v sredo 24. novembra v dvorani S. N. P. J.

"Zvon" št. 79 J. S. K. J.—Vinska trgatev v soboto 27. novembra v Narodni dvorani, S. Racine Ave. in W. 18th St.

Soc. pevski zbor "Sava" (odsek kluba št. 1, JSZ.) —Koncert v nedeljo 5. decembra v dvorani S. N. P. J.

Skupna društva S. N. P. J. — Božična veselica v nedeljo 19. decembra, v dvorani S. N. P. J.

Klub št. 1, J. S. Z. — Silvestrova zabava v petek 31. decembra, v dvorani S. N. P. J.

Mučne bolečine

v mišicih vam olajša in otekline odstrani

SEVERA'S GOTHARDOL.

Prijubljen in zanesljiv hišni liniment. Dokaz njegove koristnosti je uspešna vporaba zadnjih 40 let.

Cena 30 in 60 centov.

Vprašajte zanj v lekarnah.

V. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS, IOWA

Ivan Zorec:

POPOLDNE

(Kratek prizor.)

Našla sta se po dolgem omahovanju in pila sladkost samosvoje sreče.

Zunaj je bila zrela pomlad, solnce je stalo še za dva moža visoko. Gorak veter je vršičkom gostega drevja pripovedoval prijetne povesti, ptiči so jih ponavljali, cvetke, ki so se nanje obešali debeli čmrlji, so se vdano klanjale, vsem vkup se je na vedrem nebu smejal veseli škrjanec.

"Kako lepo je življenje . . . !" je ona vzdihnila in se mu obesila na roko.

"Vem, da je najlepše v tem trenutku . . .", je dejal in jo milo gledal.

"Razumem", je pokimala, ko ji je povedal, da se zato, ker si — tako, kakor sam praviš; rada te imam, ker so ti nazori tako pošteni i moški; rada te imam, ker se ti nog drži sveti prah moje domače zemlje in ker sem uboga tudi jaz . . ."

Gledal jo je in ji moško božal roko, govoriti ni mogel od ginjenosti.

"Da, rada te imam, ker si mi živ spomin domovine, bičane in križane. — Ali me razumeš?"

"Razumem," je rekel preprosto.

"Oh, bodi mi domovina . . . bodi mi brat . . . prijatelj, . . . bodi mi Bog in vse . . .! Hočeš? . . . Povej . . .! Hočeš?"

"O draga moja, draga . . .!" je jeknil, jo stisnil k sebi in poljubil na dehteče črne lase.

Zora je povzdignila oči, se nekako potegnila iz pasu, da bi se približala njegovemu obrazu, zamižala in zašepetela:

"Poljubi me, dragi . . .!" Poljubi! . . .!"

Videl je njena napol odprta usta, drhteča v nežnem, žejnem nasmešku, se sklonil in jo naglo in presrečno poljubil na dolge trepalnice in zardelo lice.

"Poljubi me . . .!" je dihnila in se mu obesila na ustnice.

"Nikar!" se je branil. "Bolan sem."

"Bolan ali zdrav: rada te imam!" je drhtela in omahnila z glavo na njegove prsi. "Na me, tvoja sem . . . Ali ti bom tovarišica ali ti bom dekla . . . ali me ljubiš ali me samo želiš: saj te ne vprašam . . . Rada te imam, za teboj mi hodijo vse misli, vse želje . . .!"

"Med moškim in ženako ni prijateljstva v navadnem pomenu besede," je mislil naglas. "Zakaj od prijatelja smeš zahtevati vse, in prijatelj, če je res prijatelj, ti mora dati vse; če ne da, ti ni prijatelj."

"Zakaj nič ne zahtevaš, prijatelj moj?"

"Ali si res tako moja, Zora?"

"Tvoja —, Tone! Tvoja v sreči in nesreči, tvoja živa in mrtva, tvoja danes in vekomaj!"

"Zora, moja Zora, ali veš, kaj mi daješ . . .?"

"Tu sem, tu me imaš . . . Stori z menoj, kar hočeš, — samo ljubi me, kakor te ljubim jaz!"

A on jo je držal za roko in drhtel od velike radosti, se milo smehljal in molčal, molčal še, ko se ga je vsa zardela oklenila.

Obraz se mu je svetil kakor v svitu zarje. V srcu mu je bila zarja novega, veselega čustva in nje svit mu je žarel iz oči in božal in oslajal smehljaj, ki se mu je tresel pod brki.

"Nate mislim, glej, zmerom mislim nate!" je čez dolgo rekel; govoril je zelo hitro in čutil, da mu je povedati vse veselje, ki polje v srcu. "Ti . . . ti si mi kakor živ spomin lepih sanj, o Zora moja!"

Zora se je smehljala, v očeh so ji bile sanje, vdanost in ljubezen.

Ženska vdanost je nekaj neskončno vzvišenega. —

Srce mu je bilo od nežnih občutij, duša medlela v sladko otožnost; sreča ga je tiščala, da bi se bil lahko jokal in smejal, vse obenem.

"Zora moja . . .!"

Bila mu je druga prava ljubezen; ljubezen z globokostjo in sladkostjo, z otožnostjo in nežnostjo druge ljubezni. V mislih se mu je ljubezen spreminjala v angela, ki je v naročje jemal Zoro in se z njo dvigal v nebeške višave.

"O, kako je življenje vendar lepo . . .!" je dejal in ji božal lase.

"Kaj je življenje, ne vem prav; samo to vem, da je v sedanjem trenutku," je ponovila njegovo prejšnjo misel.

In stala je pred njim lepa in zdrava kakor ženitovanjsko jutro,

— Ko se je poslovil, ga je nekoliko spremila. Bila je gibka in urna ko mačica, venomer ga gledala in se mu smehljala.

Smehljaj je sedel na vseh stvareh, še na bilkah trave se je gibal.

Ob ograji vrtička je rastel bezeg in dehtel, dehtel. Vonj dišečega pozdrava ju je genil kakor sladka povest. Tega vonja je bil zrak poln in tako težak, da se je komaj gibal.

Odnekod je pihljal veter; drevje ga je šepetaje pozdravljalo, cvetice so se mu klanjale.

Nebo je rdelo v zarji, polje je rdelo v maku, lica so jima rdela in gorela v ljubezni.

Tone je šel ob hosti, kakor hodi človek, ki je srečen. Zora je stala na stezi, srce ji je šlo za njim in se ni vrnilo.

V ovinku se je obrnil, zamahnil s kloboukom in zginil.

Leonid Andrejev:

JEŽA

Na jugu sem nekoč jezdil.

Dotlej sem sedel vsega samo dvakrat na konju: prvikrat ne več ko dve minuti, drugikrat pa se mi je posrečilo ostati na konju celih deset minut in sicer samo zato, kar sem se prijel konja za vrat in sem s tem preprečil, da bi prekmalu padel. Obakrat sem zletel konju čez glavo, a ne zato, ker bi se mi bil zdel ta način najboljši, marveč zgolj zato, ker nisem več utegnil premišljevati o svojem položaju ter izbirati kakega drugega načina.

Ko so pripravili konje, sem vprašal vodnika, Tatara:

— A če bi padel, kako naj ročem konju, naj me počaka?

— O, nikar se ne vznemirjajte. Oh vas že sam počaka. Ne bo ušel, he.

Od začetka je bilo vse to prav zanimivo: nalahko sem hopsal, odskakoval gor, nato pa zopet bliskoma dol in se nepričakovano našel na konjskem hrbtu, radi tega pa vnovič odletel gor. Tukaj bi vam rad dal samo tale nasvet: če bi se vam zdelo potrebno, da poveste kaj svojemu tovarišu, odložite to rajši na kako drugo priliko in sploh skušajte skriti svoj jezik, kar moči globoko v ustih, če ga le malce spustite, zajde med zobe, kar pa silno boli.

Čez dobre pol ure nisem imel nič proti temu, da bi stopil dol, ampak stopil, kakor se spodobi. Stvar je namreč ta, da sem začel odskakovati previsoko in zato nisem bil prepričan, da pridem, ko letim dol, zagotovo zopet na konja. Oči imam precej slabe, konj pa je majhen in je torej na konja jako težko zviška meriti, tem bolj, ker venomer dirja. To je prav tako, kakor če streljate na letečega kljunača. Enkrat sem se usedel konju na glavo, večkrat pa sem zadel prav na rep. Prijemati se za rep nikakor ni priporočljivo, to vem z gotovostjo. Zelo težko ga je namreč ujeti in se ne splača truditi se. Če vidite, da boste morali na vsak način pasti, in če so blizu tam kake gospodične, pri katerih bi radi do konca veljali za moža, potem se ravnajte takole: Prekrižajte roki na prsih, pogiejte ponosno okoli sebe in se zvalite dol z glavo naprej in sicer na levo stran, če je prepad na desni, toda na desno, če je prepad na levi. Če pa še odvomite, ali bi padli ali ne, potem se pa primite konja za vrat in vpijte na vse kriplje. Nato če vam zmanjka glasu, pa cepnite dol.

Tudi ni priporočljivo jezditi skupaj s tovarišem, ki zna boljše jahati kot vi. On vam daje venomer dobrih nasvetov, kar pa silno razburja živce. Na primer kriči na vas:

— Stremena! Stremena drži trdneje! Drži, drugače se prekupičeš!

Na to bi lahko temeljito odvrnili, da pač lahko dobro držiš stremena, če veš, kje so ali jaz jih lovim še cele pol ure; toda odgovoriti ne utegnete in to je silno neprijetno.

Ali pa vpije takole:

— Nikar ne delaj vratolomnih vaj! Zakaj pa lezeš konju pod trebuh? Sedi ravno, sicer telebneš doli. Pri moji veri, da se zavališ doli.

Tega pa on ne razume, da jaz ne delam nikakih vratolomnih vaj, ampak da lezem konju pod trebuh samo zato, ker drugače ne morem. Ali pa se začne občudovati krasoto prirode baš takrat, ko letim od zgoraj navzdol in iščem, kje je moj konj, na katerega bi moral priletetí:

— Poglej no, Jalta* se vidi! Kako lepo morje!

Ali pa ti začne očitati, da se producíraš.

— Zakaj pa kar mahoma ustavljaš dirjajočega konja? Čemu se tako bahaš?

Toda konj se sam ustavlja. Zlomek ga vzemi! In potem reče tovariš še to — prav kakor bi mi očital:

— Nu, vidiš, saj sem rekel, da boš telebnil doli — in si res telebnil. —Kc.

*) Jalta je letovišče na obali Črnega morja.

Suhači izzvali samomor stare žene.

Denver, Colo. — Thelma Cook, stara 74 let, je 7. t. m. izpila strup in umrla v par urah, ko je izvedela, da bo aretirana radi kuhanja žganja.

Kako si je na noge pomagal.

"Vidiš, Ludviku so premenjene razmere pomagale na noge."

"Kako to?"

"Avtomobil je moral prodati."

"NOBENO ENAKO."

Vi se lahko zanesete na zdravilo, ki je prestalo skušnje pet in štirideset let. To je Severa's Cough Balsam, katerega vam proda vsak lekarnar za 25c, ali pa večje vrste 50c. To vstavi kašelj, ko druga zdravila ne morejo. Mr. A. Kune, Hemlock, O., pravi: "Med tem ko nobeno zdravilo in celo našega zdravnika zdravila niso ustavila kašlja, ki ga je imela naša hčerka, jaz sem kupil Severa's Cough Balsam in kašelj je kmalu prešel. Čudovito zdravilo, nobeno enako." Severa's Cold Tablets odšenejo prehlad, 30c. V lekarnah. W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa.—(Adv.)

Poslužite se kampanje za nove člane in pridobite si lepe nagrade!

PRODA SE mala prodajalna kendi in grocery. Proda se vsled slabega zdravja lastnika. So tudi štiri sobe za stanovanje. Oglasite se na: 10 River Ave. Duquesne, Pa. (Adv.)

RAD BI IZVEDEL,

kje se nahaja moj prijatelj Frank Simčič, doma nekje tam od Postojne. Bival je svojčasno v Clevelandu, Ohio. Zelo bo hvaležen, ako mi kateri rojakov pošlje njegov naslov, ali pa če on sam piše: Frank Santel, P. O. Box 281, Cle Elum, Wash. (Adv.)

PRODA SE

6 sobna, to leto s asphaltnim pi pirjem šindlieci obita hiša, ki pod dvema sobama, zraven tudi mala dvosobna hišica, hl za 3 ali 4 krave, dosti prostor za krmo, prostor za automobil 3 akre zemlje, 2 akra obsejano koruzo, 1 krava, 2 prašiča, kokoši. Vse v dobrem stanu Za več pojasnila za ceno in dr go obrnite se osebno ali pa pi mano do lastnika na naslo Joseph Debelak, P. O. Box Baggaley, Pa. (Adv.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Sept. 30-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $5.00 in za pol leta pa $2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta $1.90 in za celo leto $3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $6.50, pol leta $3.25, za člane $5.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.00, za vse leto pa $8.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

All želiš znati pravilno pisati in čitati slovensko? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane....$5.00

Slovensko-Angleška Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo.....$2.00

Zakon Biogenezije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro.....$1.50

Pater Malaventura—V Kabaretu—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami.....$1.50

Zajedalci—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki..$1.75

Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek $1.00

Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo.....50c

KNJIGE KNJIŽEVNE MATICE SE DOBE

pri naših društvenih tajnikih in drugih zastopnikih, namreč dosedaj jih imajo v prodaji poleg društvenih tajnikov tudi:

William Sitar, 6404 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Anton Jankovich, 1171 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
Anton Bokal, 727 E. 157th Street, Cleveland, Ohio. .....
John Križmančič, 13111 Benington Ave., West Park, Ohio.
Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.
John Rimac, 5555 Russell St., Detroit, Mich.
Frank Stular, 13705 St. Aubin, Detroit, Mich.
John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.
Proletarec, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Ali pa pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

J. S. Machar:

RIM

Poslovenil V. M. Zalar.

II.

Na potu.

Tema. Vlak ropoče svoj: Tadada-tadada-tadada. Obrisi dreves beže mimo okna nazaj. Včasih kakšne hiše. Včasih travnata ravnina. Semtertja rmena lučica. In vlak ropoče in se stresa kakor od bujne radosti.

Človek sedi skljućen v kotu in začne dremati. V kupeju so trije turisti. Vsi imajo navadne zelene klobuke z gamzovo brado, težke čevlje, dolge okovane palice in govore strokovnjaško. Ta govorica človeka uspava, uspava ga ropotanje vlaka, uspavajo ga celo ti temni predmeti, ki zunaj beže nazaj — zaspati pa le ni mogoče. Le dremati. Oko je zaprto, uho pa bdi. In tudi duh ne počiva. Naenkrat je tiho, sliši: St. Poelten! v visokem tenorju in takoj nato z istim glasom sicer, ampak v globokem basu: St. Poelten! — in v tistem trenutku se ti zazdi, da si še na gimnaziji, da je zemljepisna ura, da te je profesor poklical in vprašal o St. Poeltenu. Aha, to je Sv. Hipolit, si misliš, in odgovarjaš: sedež škofa, glavarstvo, gimnazija, realka, obrt — in v tem profesor zakriči: fertig — zdramiš se: kakšna bedarija!

In vlak spet ropoče po svoje: Tadada-tadada-tadada, turisti stikajo glave in se prepirajo o višini neke gore, zunaj beže nazaj trate in drevesa in hiše in lučice — začneš iznova dremati.

Tadada-tadada-tadada — poje veselo vlak.

— — — — — — — — — —

Aber natuerlich Gstatterboden — pritrjuje eden turistov.

Gar ka Spur! Klein Reifling! — ugovarja drugi.

Uho posluša, vodi vse to v možgane in možgani kombinirajo iz vseh teh glasov nekako fantastično dogodbo. In duša vidi temu primerne slike in vse to se nekako vsiplje na človeka in človek išče svojega razmerja k tej bizarni igri — — in naenkrat se predrami in odpre oči.

Luč v svetilki na stropu kupeja se trese, turisti so se oprli ob naslanjala svojih sedežev in dremljejo, in vlak poje svoj: Tadada-tadada-tadada. — — — — — — — —

Nekaki ščipčasti in kakor razdrapani vrhovi se pode mimo oken. Vlak leti v dolini med njimi in doli ob njegovem nasipu beži rečica. Sinja mesečna noč. Rečica skače po kamenju, razbija se ob njem in mesečina se igra po grebenih kodrastih valčkov.

Eden turistov je pogledal ven.

Die Enns — mi pojasnjuje.

— — — — — — — — — — —

Črni porasli vrhovi. Vedno višji in višji. Vlak leti pojoč skozi predore, grmi čez mostiče, in Aniža je zdaj na desni, zdaj na levi. Eden turistov je začel smrčati. Nehote primerjam njegovo smrčanje s tempom vlaka. Na tri tadada pride po en dihljaj. Smrči čisto v ritmu, si mislim . . . In kako pravzaprav tako smrčanje v kupeju sili človeka, da bi zaspal . . . V sobi je to narobe . . .

In to je bila zadnja moja zavedna misel.

— — — — — — — — — — —

Zbudim se v Brežah. Razvalina gradu na hribu. In gore na desni, gore na levi.

Turistov ni več.

Tadada-tadada-tadada — si poje vlak. Ampak ne več tako preširno in veselo kakor po noči. Le še nekako iz navade in zato trezno in rokodelsko. V polkrogu se sučejo gore pazaj. In vasice in trate in ceste in potoki . . .

— — — — — — — — — — —

Ne razumem, kako morejo te alpske pokrajine komu ugajati. V naših gostilnah po kmetih vise barvotiski, kjer so temnozelene gore, spodaj temnozelene doline, kos jezera, kjer se to vse zrcali v modri vodi, ali pa potok, ki žene mlin, na klancu bajta z modrikastim dimom, na pobočju gore čeda krav — vse tako umito, tako stilizirano in gnusno zoprno. Slikar, ki je napravil original, gotovo nikdar ni videl alpske pokrajine — pa glej: tu je vse tako, kakor na teh barvotiskih. Pokrajina se je takorečo nališpala za fotografa: prosim, le napravite me tako lepo, kakor sem v resnici!

Vedno vidim te barvotiske in ena dolina mi je bolj zoprna od druge. Ta temna zelen kar diha vlago, te neumne čede na pobočjih gora, kakor bi vedele, da so upodobljene na tisoč in tisoč slikah, te samozavestne vasi se ponosno stiskajo k svojim goram — nikjer širokega obzorja, in solnce le semtertja, kakor vsiljenec, ki ga samo iz prijaznosti trpiš — zoprna pokrajina!

— — — — — — — — — — —

In tako gre to par ur. Nič ni zopernejšega od take tako vulgarno stilizirane prirode.

— — — — — — — — — — —

Za Trbižem se prikaže par golih gora. Divjih, razoranih, nestiliziranih. Zrak je prozornejši, nebo bolj modro.

Kupe se spet polni. Zelo čudna rodbina: mož kakor preklja, gospa, ki potrebuje dvoje prostorov, dvoje fantov in dekle. Na hodniku vagona stoje oni, ki niso našli prostora notri. Škandal! — Je to poradek! — daje tam neki rojak duška svoji nevolji.

In vlak se je spet spustil v tek. Tadada-tadada-tadada — buči spet bolj veselo, vzhajajoče solnce mu je pač prineslo nove dobre volje.

— — — — — — — — — — —

Triglav — Blejsko jezero — spet ti barvotiski iz naših kmečkih gostilnic.

— — — — — — — — — — —

Naposled se pokrajina izpremeni. Dolina se širi, gozdnate gore se umikajo skalam, vasice dobivajo drugačno lice — nekaj novega!

Pokazala se je rečica. Vije se doli med belimi skalami. Modrozelena kakor malahit, divna kakor pravljica — Soča, Isonzo!

Ni je morda krasnejše reke na svetu. Vije se kakor igrava kačica, poigrava se brez ozira na to, ali jo kdo opazuje ali ne, poskakuje, pada, pljuska — srečna sama v sebi in sama zase. Človek bi se ne čudil, ko bi v nji naenkrat zagledal bela telesa vil . . .

Vasice, ki stoje ob nji, imajo večnadstropne, kamenite, neometane hiše z malimi okni, kakor drobni gradovi so. Semtertja se pokaže cipresa, otrok juga. In nebo brez oblakov in take barve kakor ta mala Soča doli.

— — — — — — — — — — —

Gorica . . . Iz vlaka ni videti mnogo. Cipres je vedno več. Gole gore, in če so tudi porasle, se ti zdi, da so zaprašene. Vasi ob progi so postavljene na gričih, njih hišice so razdrapane in nepobeljene. Na vrtih vse polno razobešenega pisanega perila. Mesto naših živih plotov vrste nanesenega kamenja.

— — — — — — — — — — —

Vlak dirja po Krasu. Prilikava drevesca na belkastih tleh, nikjer človeka, nikjer živali. Semtertja železnična postaja, pa tudi ta je kakor izumrla. Ura gre na eno. Vlak grmi skozi dolg predor. In naenkrat leži doli ogromna panorama: široko morje v solnčnem svitu, obrobljeno od puščobne pokrajine in od množice belih poslopij. Trst — Tergeste! Korpulentna gospa v kupeju dahne zategio: Ah! njena sinčka kričita! Thalatta! Thalatta! sloki rodbinski oče zoblje grozdne jagode in se ne da motiti.

(Dalje prihodnjič.)

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA